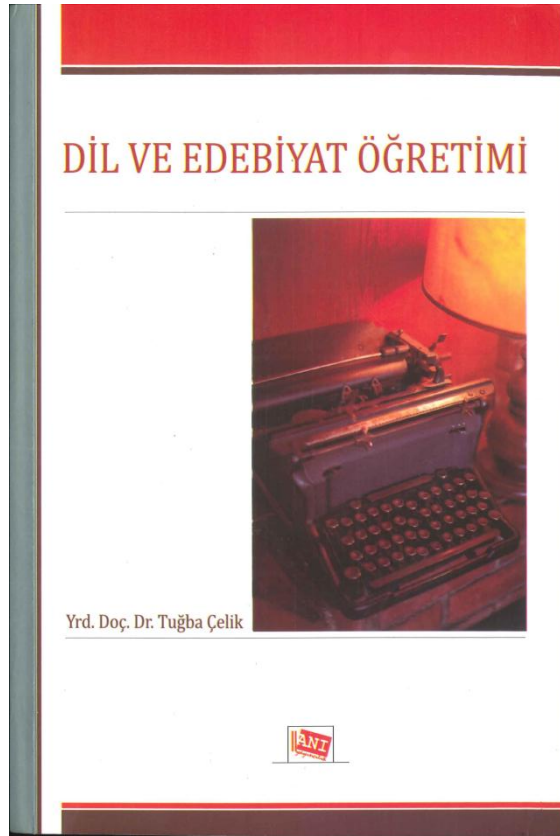

**TUĞBA ÇELİK (2011). DİL VE EDEBİYAT ÖĞRETİMİ, ANKARA:
ANI YAYINCILIK, 326 S. ISBN 978-605-4434-60-2**

*Sedat KARAGÜL**

Bu çalışmada Yrd. Doç. Dr. Tuğba Çelik tarafından yazılan “Dil ve Edebiyat Öğretimi” adlı kitabın incelemesi yapılmıştır. Kitap, 2011 yılında yayımlanmış olup 326 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap, “Türkiye’de Başlangıçtan Bugüne Dil ve Edebiyat Öğretimi Programları”, “Çağdaş Bir Dil ve Edebiyat Öğretiminin Niteliklerine İlişkin Alan Yazını Değerlendirmeleri”, “Öğretim Programı Hazırlama Basamakları”, “Çağdaş Bir Dil ve Edebiyat Öğretimi Modelinin Özellikleri” ve “Sonuç ve Öneriler” adlı beş bölümden oluşmaktadır. Kitabın “Ekler” bölümünde de 9., 10., 11. ve 12. sınıflar için hazırlanmış olan birer eğitim durumu örneğine yer verilmiştir. “Kaynakça” bölümünde ise kitabın oluşturulmasında yararlanılan 161’i Türkçe, 10’u yabancı olmak üzere 171 kaynak, künyeleriyle birlikte belirtilmiştir. İncelenen bu kitap, yazarın 2010

* Arş. Gör., Ankara Ü. Eğt. Bil. Fak. Eğitimin Kültürel Temelleri Böl. Güzel Sanatlar Eğt. ABD. El-mek: sedatkaragul@gmail.com

yılında Ankara Üniversitesi'nde tamamlamış olduğu “Çağdaş Bir Dil ve Edebiyat Öğretimi Program Modeli Önerisi” başlıklı doktora tezine dayanmaktadır.

Kitabın başında Prof. Dr. Sedat SEVER tarafından kaleme alınmış bir “Sunuş” yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda, söz konusu kitapta öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarının kılavuzluğunda “çağdaş dil ve edebiyat öğretimi program modeli”nin oluşturulmasının amaçlandığı ve bu amaçla öğretimin niteliğini etkileyen değişkenler göz önünde tutularak dil ve edebiyat öğretiminin doğasına uygun bir model önerisi tasarlandığı belirtilmiştir; bu çalışmanın Türk dili ve edebiyatı öğretimine yönelik bilimsel nitelikli bir tartışma ortamını yaratması bakımından güncel ve önemli olduğu vurgulanmıştır.

Yazarın oluşturduğu “Önsöz” yazısında ise ortaya konulan kitapta öncelikle edebiyat öğretmenlerinin “Çağdaş bir dil ve edebiyat öğretimi nasıl gerçekleştirilebilir?” sorusuna yanıt bulunmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

Kitabın “Giriş” bölümünde yazar, ilk olarak dilin ve edebiyatın işlevleri üzerinde durmuş, ardından Türkiye’de 1924’ten bu yana dil ve edebiyat dersleri için geliştirilen sekiz öğretim programının genel amaçlarını belirtmiştir. Ayrıca, bu bölümde çağdaş bir dil ve edebiyat öğretimi nasıl olmalıdır sorusuna alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanarak yanıt aranmış; düşünen duyarlı bireyi yetiştirmeyi amaçlayan dil ve edebiyat öğretimi sürecinin bireye kazandırması beklenen beceriler beş maddede özetlenmiştir.

Kitabın “Türkiye’de Başlangıçtan Bugüne Dil ve Edebiyat Öğretimi Programları” adını taşıyan birinci bölümünde yazar, Türkiye’de geliştirilmiş olan dil ve edebiyat öğretimi programlarını “2005 yılına kadar Türkiye’de yürürlüğe girmiş dil ve edebiyat dersi öğretim programları” ve “2005 yılında yürürlüğe giren dil ve edebiyat dersi öğretim programı” olmak üzere iki başlık altında değerlendirmiştir. Bu doğrultuda yazar, 1924’ten 2005’e kadar ülkemizde geliştirilen dil ve edebiyat dersi öğretim programlarını ana hatlarıyla tanıtmış, 2005 yılında yürürlüğe giren dil ve edebiyat dersi öğretim programını ise amaç ve özellikler bağlamında detaylı bir biçimde irdelemiştir.

Kitabın “Çağdaş Bir Dil ve Edebiyat Öğretiminin Niteliklerine İlişkin Alan Yazını Değerlendirmeleri” başlıklı ikinci bölümünde de çağdaş dil ve edebiyat öğretiminin taşınması gereken nitelikler, ilgili konuda yapılan çalışmalarda ortaya konulan bilgilerden yararlanılarak değerlendirilmiştir. Bu bölümde, çağdaş dil ve edebiyat öğretiminin temel amacı, bu öğretim sürecinde kullanılması gereken araçlar, yöntem ve teknikler, değerlendirme aşamasının yapılandırılma biçimi konularında ayrıntılı bilgilerle karşılaşmak olanaklıdır.

Kitabın üçüncü bölümü “Öğretim Programı Hazırlama Basamakları” adını taşımaktadır. Bu bölümde yazar, öğretim programı geliştirme öğeleri olan “eğitim felsefesi”, “öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımları”, “içerik örüntüsü”, “aşamalı sınıflandırma”, “amaçlar”, “davranışlar”, “eğitim durumları” ve “dönüt” hakkında açıklayıcı bilgiler vermiştir.

Kitabın “Çağdaş Bir Dil ve Edebiyat Öğretimi Modelinin Özellikleri” adını taşıyan dördüncü bölümünde çağdaş bir dil ve edebiyat öğretimi program modeli önerisinin özellikleri, kavramsal çerçevede açıklanan öğretim programı hazırlama basamakları kapsamında açıklanmıştır. Bu bağlamda ilk olarak çağdaş dil ve edebiyat öğretimi programı modelinin temel felsefesi olan “olabilirlik felsefesi” açıklanmış, ardından bu program modelinde benimsenen yaklaşım olan “bütünleştirilmiş öğrenme-öğretme yaklaşımı” hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte bu bölümde çağdaş dil ve edebiyat öğretimi program modelinde içeriğin her bir sınıf düzeyinde (9., 10., 11. ve 12. sınıf) hangi konularla oluşturulması gerektiği ayrı ayrı belirtilmiştir. Ayrıca, yine her bir sınıf düzeyi için ayrı ayrı olmak üzere çağdaş dil ve edebiyat öğretimi program modeli önerisinde yer alan amaç ve davranışlar bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alan olmak üzere üç

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012

başlık altında belirlenmiştir. Bu bölümde çağdaş dil ve edebiyat öğretimi program modeli önerisi için hazırlanan eğitim durumlarının oluşturulmasında yararlanılan yapılandırmacılık, çoklu zekâ kuramı ve tam öğrenme ilkelerinin eğitim durumlarına nasıl yansıdığı, eğitim durumlarının uygulanacağı dil dersliği modeli, eğitim durumlarında kullanılacak yazınsal ve öğretici metinlerin nitelikleri ile eğitim durumlarında kullanılacak yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

Kitabın beşinci bölümü olan “Sonuç ve Öneriler”de de bu çalışmada, çağdaş bir toplumun gereksinim duyduğu dil ve edebiyat öğretimi için bütünleştirici öğrenme-öğretme yaklaşımına uygun bir öğretim programı tasarlandığı belirtilmiş; dil ve edebiyat öğretimi için geliştirilen bu öğretim programı modelinin yeni araştırmacılar tarafından farklı bakış açıları ve yaklaşımlarla geliştirilebileceği, dil ve edebiyat öğretimi alanı çalışmalarına yeni katkılar sağlanabileceği vurgulanmıştır.

Kitabın 221. ile 325. sayfaları arası “Ekler” bölümüne ayrılmıştır. Bu bölümde 9., 10., 11. ve 12. sınıf düzeyleri için ayrı ayrı hazırlanmış olan birer eğitim durumu örneğine yer verilmiştir. Böylece çağdaş dil ve edebiyat öğretimi program modeli önerisinde belirlenen amaç ve davranışların dersliklerde nasıl edindirileceği somutlandırılmaya çalışılmıştır. Bütünleştirici öğrenme-öğretme yaklaşımının verdiği olanaklarla yapılandırmacılık yaklaşımı, çoklu zekâ kuramı ve tam öğrenme modeli ilkelerinden yararlanılarak düzenlenen eğitim durumu örneklerinde öğrencilerin bireysel ve birlikte yapabilecekleri etkinliklere yer verilerek öğrenci odaklı bir öğrenme ortamının yaratılması amaçlanmıştır; seçkin yazınsal ve öğretici metinler odağında öğrencilere etkili anlama ve anlatma, sanata ve bilime merak duyma, bir duyguyu ya da düşüncüyü bireysel ve toplumsal bağlamda sorgulama, eleştirme, özgün duygular ve düşünceler geliştirme, sanatsal ve kültürel birikimlere değer verme ve onlardan yararlanmak isteme gibi becerilerin kazandırılması öncelenmiştir.

“Dil ve Edebiyat Öğretimi” adlı kitaba genel bir çerçevede bakıldığında, yapının ortaya duygu ve düşünce eğitimi öncelleyen bir dil ve edebiyat öğretimi programı modeli önerisi koyarak alan yazındaki önemli bir boşluğu doldurduğu görülmektedir. Ortaya konulan model önerisinin, özenli bir tutumla hazırlanan eğitim durumlarıyla örneklendirilmiş olması, kitapla buluşan öğretmenler ve öğretmen adayları için yapının işlevselliğini artıran bir etkidir. Kısaca, “Çağdaş bir dil ve edebiyat öğretimi nasıl gerçekleştirilebilir?” sorusuna yanıt veren bu kitabın, dil ve edebiyat öğretiminin bireyin gelişiminde taşıdığı olduğu yaşamsal öneme inanan herkes için önemli bir kaynak olduğu görülmektedir.